

důchodu nárok nemá, nespňuje totiž potřebné doby pojištění. Kvůli vyššímu věku a zejména pak zdravotnímu stavu má pan Jiří omezenou možnost si potřebná léta odpracovat, je tak odkázán na dávky hmotné nouze.

Pan Jiří získal s podporou sociální pracovnice městský byt, kde je cena nájemného nižší a je možné ji pokrýt z dávek, zároveň s pomocí zapojené sociální pracovnice nedochází k výpadkům při placení, protože termíny pomáhá hlídat. Sociální pracovnice pomáhá panu Jiřímu například také s dopravy k lékařům. Velkou pomocí je pro něj vyplňování žádostí o jednotlivé dávky a připomínání termínů, kdy a jaké dokumenty je třeba úřadům doložit. Služby domácí péče kontrolují zdravotní stav a připravují potřebné léky, pracovnice osobní asistence zase panu Ji-

římu pomáhají s běžnými každodenními činnostmi. A nakonec se díky zapojení dluhového poradce podařilo z velké části vyřešit i dluhy pana Jiřího, a to díky využití institutu Milostivého léta..

- 1 Za jeden z klíčových nástrojů integrované péče považuje také přední český geriatr MUDR. Zdeněk Kalvach, CSc., vznik nové pozice – case manažera (viz Kalvach a kol., 2015).

Zdroje:

- CMSA 2021. *Definition of Case Management*. <https://cmsa.org/who-we-are/what-is-a-case-manager/>
- Hubíková, O. (2018). Case management zaměřený na životní situace dlouhodobé péče v sociální práci na obecních úřadech (Praha: VÚPSV).
- Kalvach, Z. a kol. (2015). Podpora rozvoje komunitního systému integrovaných podpůrných služeb

(Praha: Diakonie Českobratrské církve evangelické), dostupné z: <https://www.dustojnestarnuti.cz/res/archive/000157.pdf?seek=1489066969>

Národní strategie rozvoje sociálních služeb na období 2016-2025, dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/577769/NSRSS.pdf>

Mgr. Michaela Šimová
(michaela.simova@sue-ryder.cz), Centrum pro důstojné stárnutí Sue Ryder (Sue Ryder Centre for Dignified Aging), Michelská 18a, 140 00 Praha 4 – Michle. Je součástí týmu Centra pro důstojné stárnutí, jehož cílem je vyhledávat příklady dobré praxe case managementu v ČR i v zahraničí, dobrou praxi testovat v podmínkách českého prostředí a tyto zkušenosti aplikovat v prostředí péče o seniory.

Recenze

The New World of Work

Jan Mertl

Vaughan-Whitehead, Daniel – Ghellab, Youcef – Munoz de Bustillo Llorente, Rafael (eds.): *The New World of Work – Challenges and Opportunities for Social Partners and Labour Institutions*. Cheltenham, Northampton: Edward Elgar, 2021, 635 stran, ISBN 9789220342343[Print], 9789220342336 [Web PDF].

Kniha se věnuje zásadnímu tématu sociální politiky: trhu práce a sociálnímu dialogu. Zahrnuje zkušenosti z různorodých evropských zemí, jejich srovnání a obecnější vymezení dlouhodobých trendů v této oblasti. Nezapře instituci vydavatele (Mezinárodní organizace práce), a to v pozitivním slova smyslu: prezentuje jednotlivé nástroje a postupy sociálního dialogu s cílem dobrého fungování trhu práce v měnících se podmínkách. Lze ji proto doporučit čtenářům zajímavým se o politiku zaměstnanosti a trh práce obecně a rovněž reprezentantům jednotlivých zájmových skupin, respektive účastníkům kolektivního vyjednávání.

Recenzovaná publikace se věnuje zásadnímu tématu sociální politiky: trhu práce

a sociálnímu dialogu. Je známo, že tento trh podléhá v souvislosti s globalizací, digitalizací a tlakem na snížení přímého zdanění dynamickému vývoji: roste počet neplnohodnotných úvazků, oslabuje se pozice sociálního zabezpečení, roste mobilita ekonomicky aktivních osob, snižuje se význam vzdělání a roste význam specifické kvalifikace, a to i ve vazbě na změnu charakteru práce a nové požadavky na jednotlivá pracovní místa. A naši bychom i další atributy, které jsou pro současný vývoj typické.

Přesto je, i vzhledem k nenahraditelné roli a vysokému sociálně-ekonomickému významu práce, dané téma klíčové a nelze ho s poukazem na dynamizaci vývoje bagatelizovat s tím, že v dnešní době se vše vyřeší flexibilitou, individuální úpravou pracovních vztahů a tím, že se každý postará o sebe, jak umí. Kdyby to bylo takto jednoduché, byly by výsledky fungování trhu práce podstatně lepší, než empiricky jsou, a to včetně souměřitelných rozdílů mezi jednotlivými kategoriemi ekonomicky aktivních z hlediska vertikály pracovních

pozic a srovnatelné pozice jednotlivých odvětví odpovídající jejich reálné užitečnosti (jakkoli je užitek samozřejmě subjektivní veličinou, rozdíly mezi jednotlivými odvětvími a typy aktivit často jejich deklarovanému významu absolutně neodpovídají). Problémy existují i ohledně spontánního dosažení sociálního smíru a podobně.

Kniha je rozdělena do 17 kapitol, které se věnují situaci v jednotlivých evropských zemích (kapitoly 5–17) a obecnějšímu vhledu do analyzované problematiky (kapitoly 1–4). Kapitoly mají různé autory, nicméně to není podstatné na úkor koherence knihy; naopak lze říci, že autorský tým odvedl dobrou práci z hlediska vzájemné kompatibility jednotlivých částí.

Hlavním předmětem zájmu knihy je sociální dialog a jeho podoba ve sledovaných zemích. Při podrobnějším pohledu na tento problém, tak jak ho autoři nabízejí, si uvědomíme, jak zjednodušené jsou základní mikroekonomické analýzy trhu práce; respektive že obsahují až výsledky procesu, který je v této knize popisován a který

pro většinu zaměstnanců nezávisí jen na jejich individuální iniciativě, ale také na fungování sociálních procesů a institucí trhu práce, které do značné míry určují jeho konkrétní podobu v dané zemi včetně příslušné pracovněprávní legislativy. Koneckonců, i v Česku se ještě pořád tu a tam pochybuje například o smyslu minimální mzdy, kdy se někdy vyskytuje i krajně zjednodušené pojetí této veličiny jako regulace ceny práce (cenového prahu) potenciálně zvyšující míru nezaměstnanosti, z čehož se někdy odvozuje její zpochybňování. Přitom právě při vysoké úrovni sociálního dialogu může klesat míra vynuceného odměňování nízkokvalifikovaných či znevýhodněných skupin zaměstnanců, jak to ukazuje praxe zemí, které centrální minimální mzdu stanovenu nemají a nahrazují ji například kolektivními dohodami na úrovni jednotlivých odvětví (např. Rakousko).

Hodnocená publikace zahrnuje tyto státy: Česko, Francii, Německo, Řecko, Irsko, Itálii, Polsko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko, Turecko, pobaltské země a region Jaderského moře (bývalé Jugoslávie). Jsou to tedy většinou jak „staré“ země Evropské unie, tak i nové země, které mají ve své historii desetiletí fungování v rámci socialistického tábora, kde byla práce organizována na odlišných principech, než tomu je v kapitalismu. To mohlo paradoxně roli sociálního dialogu v těchto zemích oslabit, neboť konflikty v tomto směru byly alespoň oficiálně minimalizovány. V praxi to však bylo obvykle za cenu nivelizace a snížení motivace pro ekonomickou aktivitu, tedy opačného extrému oproti současnému kapitalismu, který poskytuje často motivaci velice silnou, ale pro velkou většinu zaměstnanců nedosažitelnou nebo spojenou spíše s pasivními příjmy než s aktivními. O to zajímavější je přečíst si o realitě v těchto zemích ve vzájemném srovnání a návaznosti.

Téma sociálního dialogu a role sociálních partnerů na trhu práce je někdy podceňováno, neboť může působit méně dynamicky a atraktivně než některá jiná témata sociální politiky nebo třeba diskuse o výši daní či minimální mzdy. Příčinou může být i někdy se vyskytující zdouhavost a zdánlivá bezbuzost jednotlivých procesů. Nicméně z hlediska fungování trhu práce, a především výsledků a prostředí takového trhu, je – jak už jsme uvedli – zcela zásadní; koneckonců i charakteristiky jednotlivých zemí to dokládají. Jako příklad můžeme uvést specifika Švédska jako země s vysokou úrovní sociálního dialogu, a na druhé straně problémy sledované během vývoje některých bývalých socialistických zemí, kde se role a vzájemný respekt sociálních partnerů po přechodu na tržní ekonomiku vytvářel velice komplikovaně.

V obecnějších částech knihy se autoři dotýkají problémů vyplývajících z vývoje pracovního trhu: tedy jak utvářet sociální dialog a jeho instituce v podmínkách změny jeho fungování. Identifikují jednotlivé procesy a zabývají se tím, jak zachovat a posílit roli jednotlivých účastníků sociálního dialogu a zlepšit fungování trhu práce tak, aby sloužil zájmům všech aktérů; nikoli pouze jednostranně zvýhodňoval tu stranu, která si tak či onak vydobude lepší vyjednávací pozici. Důležitá je také autonomie jednotlivých aktérů včetně jejího právního vymezení.

Recenzovaná kniha nezapře instituci, která stojí za jejím vydáním, tedy Mezinárodní organizací práce. Nikoli však v bezbřehém lobbingu za výhody pro pracující, ale v upřímném zájmu o dobré fungování trhu práce i v nových podmínkách a průzkumu cest, jak toho s respektem ke všem sociálním partnerům docílit. V tomto smyslu lze publikaci doporučit čtenářům, kterým je tento cíl sympatický, neboť v ní najdou

odborně podložený náhled na to, jak lze takového cíle dosáhnout a na co si při tom dát pozor. Nu a přečíst si ji mohou jistě i reprezentanti jednotlivých zájmových skupin a „čistí“ ekonomové, neboť po jejím přečtení mohou pochopit, jak jsou procesy na trhu práce komplikované a že část toho, co často popisují jako logické kauzality a neměnné zákonitosti, jsou spíše výsledky těchto procesů, které v moderní společnosti nabývají často značně komplexní podobu. Současně však tato komplexní podoba hledí i na zájmy a důstojnou pozici všech zúčastněných aktérů, což bez této snahy či při vynuceném zjednodušení zdaleka nastat nemusí: z historie známe řadu příkladů, kdy trh práce spontánně vyprodukoval sociálně či právně zcela nevyhovující, ač třeba jednoduché a logicky vysvětlitelné řešení.

Trh práce a sociální dialog se ve světle této knihy jeví jako dynamický proces interakce jednotlivých aktérů, často kolektivního, respektive skupinového charakteru, který je ovlivňován jednotlivými společensko-ekonomickými procesy a jehož adaptace na změnu rozhodně není automatická nebo čistě efektivní tržní rovnováhu hledající, o čemž svědčí i rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Takové pojetí není v českém akademickém prostředí často prezentováno, a proto je tato kniha vítaným příspěvkem k obohacení příslušné debaty.

Doc. Ing. Jan Mertl, Ph.D.

(jan.mertl@outlook.com) absolvoval doktorské studium na Národohospodářské fakultě VŠE v Praze u prof. Krebse. Nyní je docentem v oboru hospodářská politika na katedře financí Vysoké školy finanční a správní (Department of Finance, University of Finance and Administration), Estonská 500, 101 00 Praha 10. Odborně se věnuje sociálnímu zabezpečení, veřejným financím a zdravotní politice.

Listina v kontextu společenských změn

Vladimír Barák

Kudrna, Jan (ed.): Listina v kontextu společenských změn (K 30. výročí jejího přijetí). Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 300 stran, ISBN: 978-80-7552-076-0.

Sborník je výstupem z odborné konference k 30. výročí přijetí Listiny základních práv a svobod československým Federálním shromážděním. Editor Jan Kudrna pracoval s více jak dvacátkou textů elitních právníků, kteří Listinu komentují, hodnotí a vysvětlují z pohledu své právní specializace. Výsledná publikace je velmi kvalitní, umně sestavená a představuje Listinu nejen jako fenomén právněteoretický, ale rovněž prakticky uchopený coby dokument významný pro fungování společnosti jako celku. Lze ji doporučit především těm, kteří se blíže zajímají o problematiku lidských práv, zaujme ale rovněž čtenáře sledující politické dění posledních dekád.

Přijetí Listiny základních lidských práv a svobod před 30 lety bylo unikátní událostí

čí českých novodobých dějin. Listina nás pevně ukotvila do demokratického prostředí, v němž každý lidský život má význam

a zasluhuje ochranu. Narovnal vztah mezi státem a občanem, přiznala občanům práva na úrovni ústavních zákonů a vrátila český